

محبت اهل بیت (ع)؛ رمز مشترک میان شیعه و اهل سنت

به گزارش حوزه استان‌های خبرگزاری تقریب، یکی از آموزه‌های مهم قرآن کریم وحدت است. چنانچه در آیه 103 آل عمران به این واژه اشاره شده و آمده است: «نعمت خدا بر خویشان را به یاد آرید، آن‌گاه که دشمنان یکدیگر بودید، پس میان دل‌های شما الفت و مهربانی انداخت تا به لطف او برادران هم شدید.» همه مسلمانان فرهنگ مشترکی دارند و از جهان‌بینی یکسانی برخوردار هستند. همه آنان خدای یکتا را می‌پرستند و به نبوت رسول اکرم ایمان دارند. کتاب همه قرآن و قبله همه آنان کعبه است. مسلمانان با هم و مانند هم حج می‌گذارند و مانند هم نماز می‌خوانند و روزه می‌گیرند و جز در اموری جزئی، اختلاف چندانی ندارند و این اختلاف جزئی نباید مانعی برای همدلی و وحدت بین مسلمانان باشد. یکی از موضوعات مهم میان مذاهب اسلامی محبت اهل بیت پیامبر(ص) است چنانچه در بسیاری از منابع اهل سنت به آن اشاره شده و حتی آن را فصل مشترکی بین خود و شیعیان دانسته‌اند. در این میان نفوذ معنوی امام هشتم شیعیان، حضرت رضا(ع) بر قلوب مردمان اهل سنت بر کسی پوشیده نیست و در مدح و منقبت این امام همام اشعار ارزشمندی توسط علمای سنی سروده شده است. به همین دلیل با ماموستا پژمان شیری، امام جمعه و جماعات کامشگر شهرستان قروه از خطه کردستان به گفت‌وگو نشستیم تا بار دیگر از وحدت بگوییم و دل‌ها مان را با وجوه مشترک پیوند بزنیم.

*در ابتدای این گفت‌وگو بفرمایید با نظر به فرموده امام شافعی که گفته‌اند اگر محبت اهل بیت باعث شود من را رافضی بخوانند، من اولین رافضی هستم؛ دیدگاه اهل تسنن درباره جایگاه اهل بیت پیامبر اسلام چگونه است؟

خداوند در قرآن کریم خطاب به پیامبر(ص) و خاندان او فرموده است: «انما یریدا لیذهب عنکم الرّجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا؛ خداوند می‌خواهد آلودگی را از شما خاندان بزداید و شما را پاک و پاکیزه گرداند.» تقریباً همه تفاسیر اهل سنت در کنار بیان نظرات دیگر در شأن نزول آیه تطهیر روایاتی نقل کرده‌اند که اهل بیت پیامبر(ع) را حضرت علی(ع)، حضرت زهرا(س)، امام حسن(ع) و امام حسین(ع) می‌دانند. برای نمونه می‌توان به تفسیر فخر رازی، تفسیر ابن ابی حاتم و تفسیر محمدبن جریر طبری اشاره کرد. صحابه جلیل القدر رسول الله(ص)، ابوسعید الخدری در یک روایتی آورده است که پیامبر(ص) فرمود: «قسم به آن که جانم در ید قدرت اوست، اگر فردی، عضوی از ما اهل بیت یعنی شخص رسول الله، فرزندان، همسرانش، عموزادگان، عمه زادگان، دایمی زادگان، خویشاوند نسبی و سببی ایشان که اهل ایمان بودند را دشمن بدارد، خداوند او را در آتش جهنم سرنگون می‌کند.» بنا براین از نگاه اهل سنت، اهل بیت(ع) پیامبر گرامی اسلام از جایگاه معنوی ویژه‌ای برخوردارند. در این میان امام محمدبن ادریس شافعی نیز حجت را بر همگان تمام کرده و سروده است: «ای اهل بیت رسول الله(ص) محبت شما فرضی است از جانب خداوند که در قرآن نازل فرموده و همین افتخار بزرگ برای شما کافی است کسی که بر شما درود نفرستد، نمازش درست نیست.»

*بیشترین احادیثی که بین علمای اهل سنت رایج است مربوط به کدام یک از امامان شیعه(ع) است؟

ما از همه ائمه(ع) احادیثی را داریم اما بیشترین احادیث مربوط به امام صادق(ع) است چرا که امام ابوحنیفه شاگرد امام جعفر صادق(ع) بوده‌اند. امام ابوحنیفه مرجع مذهبی اهل سنت است و در مکتب امام جعفر صادق(ع) تلمذ کرده است.

*مولانا خالد نقشبندی از علمای کرد اهل تسنن بارگاه امام رضا(ع) را از انوار قدسی رحمانی و پرتو نور آن به محبان را هدیه خداوند متعال به خراسان بیان می‌کند. از ارادت مردم کردستان نسبت به اهل بیت پیامبر(ص) به خصوص امام رضا(ع) و زیارت ایشان بگویید.

علاقه بزرگان اهل سنت به خاندان پیامبر گرامی اسلام و اهل بیت آن حضرت انکارناپذیر است و اشعاری هم

که در مدح امامان سروده شده است دلیل این مدعاست. شعرای کرد اهل سنت به ساحت مقدس امام رضا (ع) ارادت ویژه دارند به خصوص مولانا خالد نقشبندی شهروزی که از اکابر و اعظم علمای اهل سنت در قرن سیزدهم و از مشایخ نامدار طریقه نقشبندی هستند. او شیفته و شیدای نبی مکرم اسلام و اهل بیت گرامی ایشان است و در مقاطع زندگی پربار و جای جای آثار علمی و ادبی خود عمق ارادت و اخلاص خود را نسبت به ساحت نورانی و الهی خاندان گرامی پیامبر(ص) ابراز داشته است که قصیده معروف ایشان در رثای امام رضا (ع) در جریان مسافرت به خراسان و زیارت آستان مقدس آن حضرت سروده شده است. عشق و احترام به امام رضا (ع) مانند دیگر ائمه بزرگوار در دل مردم اهل سنت جای داشته و حتی در یکی از روزها حضور بیرق متبرک ایشان با استقبال بی نظیری از سوی مردم مواجه شده و به آن افتخار می کنیم. مردم اهل سنت این امام رئوف را با حدیث سلسله الذهب شناختند. روایان این حدیث همگی از امامان معصوم هستند که نسل به نسل به عقب برگشته تا به پیامبر اکرم (ص)، حضرت جبرئیل و خداوند می رسد. امام رضا (ع) تنها محب شیعیان نبوده بلکه مردم اهل سنت نیز ارادت خاصی به ایشان دارند.

*در باره فضیلت زیارت حضرت معصومه (س) در قم روایات فراوانی از پیشوایان شیعه رسیده است. آیا شما هم به زیارت این بانوی کریمه معتقد هستید؟ لطفا نظرتان را در این رابطه بفرمایید.

حضرت معصومه (س) در نگاه اهل سنت، الگویی بی نظیر است. ایشان با وجود تعداد زیاد فرزندان امام کاظم (ع) در والاترین رتبه قرار داشته و مانند ستاره ای درخشان می درخشند. ایشان محدثه بود و امام کاظم (ع) در شأن مقام ایشان فرمودند که «فداها ابوها» که بیانگر مقام علمی آن حضرت است. لذا نماد و الگویی کامل در تمامی ابعاد برای جهانیان است. در روایات اسلامی از قول حضرات معصومین (ع) بر زیارت حضرت معصومه (س) تصریح شده است و در روایتی زائر آن حضرت را در صورت معرفت حق او، سزاوار بهشت می دانند. پیامبر اکرم (ص) فرموده اند: «آن کس که من را یا یکی از فرزندانم را زیارت کند، روز قیامت او را دیدار خواهم کرد و از ترس و وحشت آن روز نجاتش خواهم داد. بنا بر این اهل سنت نه تنها این قبیل زیارات و توسلات و تبرکات را بر خلاف آن چه معروف است، شرک نمی دانند، بلکه به زیارت اهل قبور اعتقاد دارند و بسیار هم برای آن اهمیت و اجر قائل اند. چنانچه مانند شیعیان با عشق به مدینه و زیارت حرم مطهر پیامبر اکرم (ص) می روند و اقشار کثیری از آنان، قبرستان بقیع را جنبه البقیع می نامند و به زیارت اهل قبور مدفون در بقیع، از چهار امام معصوم (ع) گرفته تا شهدای بدر و احد و خاندان آن رسول گرامی می روند.

*با توجه به اینکه در میان علمای سنت، واژه تقریب مذاهب به طور مشخص در اندیشه های شیخ شلتوت وجود دارد و ایشان جزء بنیانگذاران این تفکر بوده اند، تاثیر این تفکر در دنیای اسلام را چطور ارزیابی

اولا باید گفت مقصود از تقریب مذاهب اسلامی تقریب پیروان مذاهب اسلامی است چرا که تقریب دو مذهب بدون در نظر گرفتن اتباع آن معقول نخواهد بود. بدیهی است که تقریب به معنای دست‌شستن از ارزش‌های مذهبی نیست و هیچ‌یک از علمای اسلام چنین برداشتی از تقریب ارائه نکرده‌اند؛ بلکه همواره بر اصول ثابت ارزش‌های دینی و مذهبی تاکید داشته‌اند. این تفکر در دنیای اسلام که امروزه دچار بحران‌های گوناگونی گشته است با هدف ایجاد وحدت میان شیعه و سنی باعث می‌شود که برای حل چالش‌ها و بحران‌هایی که گریبان امت اسلامی را گرفته است در عین حفظ عقاید مذهبی هر دو گروه، مسلمانان در یک صف واحد قرار بگیرند تا جهان اسلام را از بحران‌ها رهایی بخشند.

* به نظر شما چطور می‌توانیم از جایگاه امام رضا (ع) بهره ببریم تا بتوانیم میان شیعه و سنی وحدت ایجاد کنیم؟ برای حداکثر کردن تقریب مذاهب اسلامی و کاهش زمینه‌های اختلاف فکری چه طرح‌هایی را پیشنهاد می‌دهید؟

رمز مشترک علمای شیعه یا اهل سنت امام رضا (ع) است. امام رضا (ع) همچون سایر امامان ارجمند از اهل بیت (ع) و به تاسی از سیره اجداد بزرگوارشان نقش بسیار پررنگ و اثربخشی در وحدت‌آفرینی در میان مذاهب اسلامی از خود به جا گذاشته‌اند. جای جای سیره این امام همام بیانگر هدایتگری‌های تعاملی، تقریب‌ساز و وحدت‌آفرین است. بنابراین یکی از مشترکاتی که بخواهیم بین شیعه و سنی وحدت ایجاد کنیم، همین اهل‌بیت (ع) هستند. به علاوه از جمله راهکارها به جهت تقویت و گسترش وحدت می‌توان به هم‌زیستی مسالمت‌آمیز به عنوان یک ضرورت نگاه کرد و در جهت تحقق آن کوشید. یکی دیگر از راه‌های مهم تقریب بین مذاهب هم بررسی منابع و مبانی فقه تطبیقی است؛ چون با مراجعه به متون و منابع اصیل و نظریات پیشوایان مذاهب معلوم می‌شود که در بسیاری از موارد اختلاف وسیع و عمیقی وجود ندارد. علت بسیاری از این اختلافات این است که در شناخت مذهب رقیب به جای رجوع به کتاب‌ها و مستندات خود آن مذهب، شناختشان معطوف به کتاب‌ها و مستنداتی است که دیگران درباره آن مکتب و مذهب نوشته‌اند و در این کتاب‌ها اصول و فروع آن مذهب به درستی منعکس نشده است؛ بلکه بالاتر از آن نسبت‌هایی به آن مکتب و مذهب داده شده است که گاه پیروان آن مذهب از آن‌ها بیخبراند. این مطلب باعث نگاه‌هایی بدبینانه و تکفیرآمیز در میان پیروان مذاهب اسلامی شده است. از این رو نباید اموری که پیروان مکتبی قبول ندارند به آن‌ها نسبت داد. اختلاف شیعه و سنی را جریان‌های افراطی و سیاسی بزرگ کرده‌اند و گرنه اختلاف، امر طبیعی است و باید مراقب نفوذ این جریان‌ها بود.

*براساس مبانی دینی اهل سنت این سوال مطرح می‌شود که آیا تفکر سلفی و تکفیری وهابیت همسو با تعالیم اسلامی در حفظ وحدت و کرامت مسلمانان است؟

نکته‌ای که نسبت به سلفیت و تفکر وهابی بسیار شایع است تفکر تکفیری این گروه است به این مفهوم که آنان به بهانه‌های واهی افراد را تکفیر می‌کنند و می‌گویند این اشخاص کافر هستند، بنا براین به دلیل کافر بودن مهدورالدم هستند و حلال است خونشان ریخته شود. چنین رویکردی که نتیجه تفکر تکفیری آنان است باعث می‌شود افراد زیادی کشته شوند، تنها به این دلیل که به بهانه‌های مختلف تکفیر شده‌اند. در حالی که اسلام به راحتی حکم کفر را برای کسی نمی‌دهد بلکه مولفه‌های خاص و محکمی برای این مسأله ذکر کرده است. برای مثال تفکر سلفی می‌گوید به این دلیل که یک سری موارد را شیعه یا اهل سنت مطرح کرده است، اگر کسی به آن مباحث قائل باشد پس کافر است. نمونه آن را می‌توان در مباحثی نظیر توسل، بنای بر قبور، زیارت قبور، برگزاری جشن‌ها برای ولادت ائمه(ع) و مباحث اینچنینی دانست. در بحث بنای قبور از دیدگاه جریان سلفی، هر بنایی که بر قبور ساخته می‌شود باید از بین برود، آنان در مسأله قبرستان بقیع و حرم عسکرین با همین بهانه دست به جنایت زدند. در حالی که اگر به علمای اهل سنت بازگردیم می‌بینیم که مثلاً امام بخاری بارگاه و گنبد دارد و داخل حرم او طلاکاری شده است. همچنین ابوحنیفه که امام حنفی مذهب‌ها است در بغداد دارای گنبد و بارگاه است و اگر ایرادی داشت همان زمان نباید می‌ساختند. نمونه دیگر محمد بن اسحاق بن خزیمه از علمای شافعی و از اولین علمای اهل سنت است که به زیارت امام رضا(ع) می‌رود و می‌گوید بارها با گروه و اطرافیان به زیارت رفته‌ام و دیگران شاهد گریه او در این زیارت بوده‌اند. لذا بحث زیارت هم مطلب مشترکی بین شیعه و اهل سنت است که اگر اشکالی در این مسئله باشد خود علمای اهل سنت باید تکفیر شوند ولی چنین نکردند. وهابیت تلاش می‌کند تا خود را به جریان اهل سنت وصل و خود را به عنوان بخشی از اهل سنت معرفی کند در حالی که سال‌های سال است که ایرانیان شیعه و اهل سنت در کنار هم با آرامش زندگی می‌کنند. تفکر وهابی و اقداماتی از قبیل تکفیر و حکم قتل مسائلی است که فقط به واسطه آن می‌خواهند بین شیعه و سنی اختلاف بیندازند و اگر چنین مسائلی تبدیل به چالش شود و خدای ناخواسته گروهی به سوی وهابیت جذب شوند، موجبات ناامنی را در کشور ایجاد می‌کنند.